

Eliáš, K.; Bartošíková, M.; Pokorná, J. a kol.:

Kurs obchodního práva, Právnícké osoby jako podnikatelé

5. vydání, C. H. Beck Praha, 2005, 617 s.

Karel Marek*

V současné době se dostává na náš knižní trh již 5. vydání knihy věnované právníckým osobám jako podnikatelům.

Kolektiv autorů tvoří zkušení komercialisté vedení prof. Dr. JUDr. Karlem Eliášem. Je známo, že je K. Eliáš autorem řady knih, mj. třídných Vzorů smluvních podání, monografie Obchodní společnosti,

Akciová společnost a Obchodní zákoník s výběrem judikatury. Je vedoucí osobností beckových učebnic.

V kolektivu je významně zastoupena i doc. JUDr. M. Bartošíková, CSc., spoluautorka (společně s JUDr. I. Štenglovou) monografie Společnost s ručením omezeným a spoluautorka komentáře obchodního zákoníku.

* Doc. JUDr. Karel Marek, CSc., Katedra obchodního práva Právnícké fakulty Masarykovy univerzity, Brno

Mezi nejvýznamnější a neznámější spoluautory patří i doc. JUDr. Jarmila Pokorná, CSc., která je mj. autorkou knih *Obchodní společnosti, Obchodní společnost a družstvo, Některé otázky obchodního práva v ES, Subjekty obchodního práva*. Přitom je spoluautorkou knih *Lexikon obchodního práva, Obchodní zákoník s komentářem a Obchodní právo, Meritum*.

Na knížce o právnických osobách se dále spoluautorsky podílejí JUDr. Tomáš Dvořák, publikující též k tématice obchodních společností a družstva, Mgr. Václav Hajšman a Mgr. Jindřich Vítek – učitelé plzeňské právní fakulty, JUDr. Ondřej Hanák, Ph.D. a JUDr. Bohumil Havel, autoři a spoluautoři řady obchodněprávních publikací a doc. JUDr. Jiří Ježek, CSc., publikující k tématice duševního vlastnictví a obchodního práva.

Řečeno slovy autorů, problémy teoretického vymezení právnických osob se datují od okamžiku, kdy se tyto subjekty v soukromém právu objevily. Teorii právnických osob existuje celá řada. To, co právníké osoby charakterizuje z hlediska jejich statusu, jsou jejich název a právní forma, ale také sídlo. Věcně právníké osoby ovšem zpravidla charakterizuje také předmět jejich činnosti a majetek.

Kniha je vhodně členěna do tří částí. První část pojednává o obchodních společnostech. Jsou zde společné výklady (pojem, založení a vznik, vklady, základní kapitál, podíl, zrušení, zánik a přeměny) a kapitoly o osobní obchodní společnosti (veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti, která bývá někdy společně se společností s ručením omezeným řazena mezi společností smíšené).

Další skupina kapitol se logicky orientuje na kapitálové obchodní společnosti (společnost s ručením omezeným, akciovou společnost a evropskou společnost). Samostatně jsou pojednány koncerny.

Druhá část nese název Družstvo (se členěním na obecnou úpravu družstev, družstevní záložny a bytová družstva).

Obsahem závěrečné části publikace jsou podnikatelské subjekty podrobené speciální úpravě. Jedná se o banky a spořitelny, pojišťovny, penzijní fondy, subjekty kolektivního investování, burzu cenných papírů, komoditní burzu a státní podnik.

K pátému vydání se přistoupilo nejen proto, že „hlad“ po beckových učebnicích zejména na vysokých školách vyprodal vydání předchozí, ale i pro změny v právní úpravě.

Šlo především o změny našeho zákonodárství vyvolané vstupem České republiky do Evropského společenství a začleněním našeho státu do Evropského hospodářského prostoru. Dále bylo velmi významné přijetí zákona o podnikání na kapitálovém trhu a novel právních předpisů, které na tento zákon navázaly.

Významné bylo i přijetí zákona o evropské spo-

lečnosti a přijetí novely obchodního zákoníku, která do akciového práva zavedla institut označovaný jako „squeeze – out“. Tento institut je mj. diskutován i v jiných zemích a např. v Polsku byl již předmětem jednání ústavního soudu (při použití naší terminologie pro tuto instituci).¹

Na jedné straně je vytěsňování drobných minoritních akcionářů vítáno, neboť někteří zneužívají právo minoritních akcionářů. Na druhé straně je kritizováno, neboť mohou být vytěsněni i akcionáři loajální, což může mj. negativně působit na jejich zájem být případnými akcionáři akciových společností a drobný potenciální kapitál (ve svém součtu zajímavý) tak může stát „mimo hru“.

Polský ústavní tribunál k tomu rozhodl, že squeeze – out není sám o sobě protiústavní, jeho využití či zneužití pak bude posuzováno individuálně.

Řadu čtenářů přitom mj. zaujme pojednání o koncernovém právu a koncernu. Jako koncernové právo (které musí řešit řadu aktuálních otázek) označujeme disciplínu zabývající se zkoumáním a rozbořem právní úpravy věnované otázkám souvisejícím s problematikou vzájemně kapitálově propojených ekonomických subjektů.

Koncernové právo má přitom přesahy i do jiných částí obchodního práva a musí řešit i otázky netradiční.

Stává se totiž, že se ekonomické subjekty různé spojují a vytvářejí nové hospodářské útvary. Nelze přitom klást rovnítko mezi subjekty právníké a subjekty ekonomické.

Publikace je členěna velmi vhodně a zpracována velmi erudovaně. Zpracování je i z hlediska formálního velmi pečlivé. Kromě průběžných citací je v začátku každé kapitoly uvedena i literatura. Knihy a významné statí jsou uvedeny v závěru práce, kde je i věcný rejstřík.

Celý soubor beckových učebnic obchodního práva je velmi ucelený a představuje podstatný článek obchodněprávní literatury. Pro studenty, kteří jsou zde hlavními „odběrateli“ jde však o knihy značně rozsáhlé.

Bylo by proto zřejmě možno uvažovat o grafickém rozlišení „textu základního“ od řádků dalších (o snížení rozsahu zřejmě přemýšlet nelze). Z hlediska pedagogického by pak bylo možno celek strukturovat do dílčím způsobem podávaných a pedagogicky ucelených částí či o zařazení některé materie z povinného učiva do učiva volitelného (tzv. povinně volitelného) či výběrového.

Závěrem je možno říci, že beckovy obchodněprávní učebnice jsou dílem kvalitním a 5. vydání „Právnických osob jako podnikatelů“ to jen potvrzuje. Vedoucímu kolektivu i autorům lze vyjádřit poděkování.

¹ Blíže viz v připravovaném sborníku z jednání mezinárodní vědecké obchodněprávní konference konané dne 7. – 9. 2. 2006 v Jachodnej u Košic, který vydá UPJŠ v Košicích.